



**Ehdotus** B 344/UVN  
**Käsittelijä** Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

## Pohjoismainen vammaisalan yhteistyöohjelma 2023–2027

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

- *että* se toteuttaa pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman 2023–2027 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen ja valiokunnan näkemysten mukaisesti.

### Taustaa

Pohjoismainen vammaisalan yhteistyöohjelma 2023–2027 on Pohjoismaiden ministerineuvoston vammaisalan strateginen yhteistyöasiakirja. Ohjelma perustuu kahdessa edellisessä toimintasuunnitelmassa annettuihin toimitasuosituksiin ja pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistyön keskeisiin asiakirjoihin. Monialainen ohjelma koskee kaikkia keskeisiä politiikan aloja. Vammaisalan yhteistyöllä on tärkeä merkitys Visio 2030:n toteuttamisessa. Tämä koskee erityisesti tavoitetta sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta, jossa esteetön suunnittelu, saavutettavuus ja osallisuus ovat keskeisiä näkökulmia.

Ehdotetussa ohjelmassa on kolme painopistealuetta: ihmisoikeudet, osallisuus ja vapaa liikkuvuus. Kuhunkin painopistealueeseen sisältyy erilaista toimintaa. Ihmisoikeustyö tukee YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen kansallisen täytäntöönpanon ja seurannan parissa tehtävää työtä. Osallisuustyö edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta kaikilla elämän aloilla, erityisesti työelämässä ja koulutuksen alalla. Pohjoismaisella vammaisalan yhteistyöllä edistetään vapaata liikkuvuutta raivaamalla liikkuvuutta estäviä seikkoja ja rajaesteitä, jotka koskevat erityisesti vammaisia henkilöitä. Viisivuotisohjelmalla arvioidaan vuosina 2024 ja 2026.

Pohjoismaista vammaisalan yhteistyötä tehdään ennen kaikkea Pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman, neuvoa antavana elimenä koko virallisessa pohjoismaisessa yhteistyössä toimivan vammaisalan pohjoismaisen yhteistyöneuvoston sekä vammaisalan järjestöjen pohjoismaisen yhteistyön tukijärjestelmän ja kuurosokeatoiminnan kautta. Pohjoismainen hyvinvointikeskus (NVC) vastaa ohjelman toteuttamiseen liittyvästä tuesta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2022 lopussa päättyvä Vammaisasiain pohjoismaisen yhteistyön toimintasuunnitelma on ollut keskeinen osa pohjoismaista



vammaisalan yhteistyötä. Toimintasuunnitelma on toiminut hyvänä pohjana yhteistyön suunnittelulle, ohjaukselle ja seurannalle, ja suunnitelman avulla on saatu lisää kapasiteettia vammaisalan työhön sekä kansallisella että pohjoismaisella tasolla. Keväällä 2021 laadittiin arviointi vuosina 2018–2020 toteutetusta pohjoismaisesta vammaisalan yhteistyöstä. Arvioinnin tuloksia käytetään nykyisen toimikauden jälkeen jatkettavan yhteistyön pohjana.

Arvioinnin suositusten mukaisesti toimintasuunnitelma on korvattu vammaisalan yhteistyöohjelmalla tarkoituksena selkeyttää kaikkea vammaisalalla tehtävää yhteistyötä.

Suositusten mukaisesti ohjelmaan sisältyvät myös vammaisjärjestöjen pohjoismaisen yhteistyön tukijärjestelmä ja pohjoismainen kuurosokeatoiminta.

Ohjelman laadinnan yhteydessä Pohjoismaiden neuvostolla on ollut mahdollisuus tehdä sisältöä koskevia ehdotuksia ja kommentoida ohjelmaluonnosta. Myös muilla toimijoilla, kuten Vammaisalan yhteistyöneuvostolla, Pohjoismaisella lääkintätilastokomitealla (NOMESKO), Pohjoismaisella sosiaalityötilastokomitealla (NOSOSKO) ja kansalaisyhteiskunnan edustajilla, on ollut tilaisuus esittää näkemyksiään työn kuluessa. Ohjelmasta on myös järjestetty julkinen kuuleminen.

Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea (ÄK-S) hyväksyi Pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman 2023–2027 kokouksessaan 1.–2. kesäkuuta 2022, ministerineuvosto (MR-S) hyväksyi ohjelman 24. kesäkuuta 2022.

## **Valiokunnan näkemykset**

Valiokunta kiittää prosessin aikaisesta osallistamisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Valiokunnalle on esimerkiksi esitelty arviointi pohjoismaisesta vammaisalan yhteistyöstä 2018–2020, johon pohjoismainen vammaisalan yhteistyöohjelma 2023–2027 pohjautuu.

Valiokunta merkitsee tiedoksi, että pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman 2023–2027 tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta vahvistamalla tietojenvaihtoa Pohjoismaiden välillä ja tiivistämällä yhteistyötä vammaispoliittisten asioiden hoidossa. Valiokunta toteaa erittäin tyytyväisenä, että pohjoismaisen vammaisalan yhteistyön lähtökohtana on olla hyödyksi ja parantaa vammaisten henkilöiden tilannetta Pohjoismaissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tämä toteutuu ohjelman kolmen painopistealueen kautta: ihmisoikeudet, osallisuus ja vapaa liikkuvuus.



Ihmisoikeudet ja osallisuus ovat pohjoismaisen vammaisalan yhteistyön keskeisiä periaatteita, ja valiokunta pitää erityisesti ohjelman intersektionaalista näkökulmaa tervetulleena. Tällä tavoin kiinnitetään huomio ja keskitytään vammaisten henkilöiden yksilölliseen tilanteeseen korostamalla muun muassa tasa-arvoa, osallisuutta ja syrjinnän vastaista työtä. Valiokunta tukee tätä lähestymistapaa ja pitää sitä erityisen tärkeänä.

Lisäksi valiokunnan mielestä on hyvä, että ohjelmakauden aikana kerätään tilastoja syrjinnästä, koulutuksesta, työelämästä ja saavutettavuudesta. Tilastotietojen avulla voidaan verrata eri Pohjoismaiden vammaisalalla tekemiä panostuksia keskenään ja tarjota tietoa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (UNCRPD) täytäntöönpanosta. Tästä syystä valiokunta olettaa, että käytettävissä olevan, perustellun tiedon kautta voidaan luoda vahva foorumi vammaisten henkilöiden hyväksi tehtävän työn puolesta Pohjoismaissa.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta toteaa, että kuntoutus, jossa pääpaino on terveysliikunnassa ja toimintavälineissä, on vammaisille henkilöille tärkeää toivotun toimintatason ja osallisuuden sekä tasa-arvon saavuttamiseksi. Muun muassa Beitostølenin terveysliikuntakeskus on huomauttanut valiokunnalle, että yhtenäinen tietopohjainen käytäntö on puutteellinen. Lisäksi apuvälineteollisuus ja tuenjakojärjestelmät ovat hajanaiset. Yhteispohjoismainen lähestymistapa ja yhteistyö tällä alalla voisivat olla hyödyksi. Valiokunta pyytää siksi ministerineuvostoa arvioimaan käyttäjäkeskeisiin ratkaisuihin tehtäviä yhteispohjoismaisia panostuksia terveysliikuntatoimien ja toimintavälineiden optimaaliseksi käyttämiseksi olemassa olevat osaamisympäristöt huomioon ottaen. Panostusten on pohjauduttava tietopohjaiseen käytäntöön, ja niissä on tarkasteltava tulevaisuusorientoituneita taloudellisesti kestäviä ratkaisuja.

Valiokunta hyväksyy täten yksimielisesti pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman 2023–2027 ja tukee ohjelmaa ilman lisähuomautuksia.

Helsingissä 1. marraskuuta 2022

*Angelika Bengtsson (SD)*  
*Eva Biaudet (r.)*  
*Eva Lindh (S)*  
*Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)*  
*Kathy Lie (SV)*  
*Kim Berg (sd.)*

*Kjerstin Wøyer Funderud (Sp)*  
*Maria Stockhaus (M)*  
*Per-Arne Håkansson (S)*  
*Tobias Drevland Lund (Partiet Rødt)*  
*Tone Wilhelmsen Trøen (H)*  
*Truls Vasvik (A)*